

Moč rastlin

Bolečina in rastline so stare znanke in za velik del svojega znanja o bolečini se lahko zahvalimo prav rastlinskemu svetu. Proučevanje lubja iz vrbe je privedlo do razvoja aspirina in razumevanja prostaglandinov. Iz maka je izoliran analgetik morfij in raziskovanje tega je pripeljalo do odkritja endorfinskega sistema. Podobno je izolacija kanabinoida THC iz konoplje pripeljala do odkritja telesu lastnega endokanabinoidnega sistema, ki med drugim modulira tudi bolečino.

Pripravki iz konoplje imajo izredno dolgo zgodovino uporabe za lajšanje in odpravljanje bolečine. Tudi znanost v zadnjem času čedalje bolj utira pot in dokazuje, da je uporaba kanabinoidov proti bolečinam učinkovita, o čemer obstajajo pričanja po vsem svetu s področja fibromialgije, migrene, onkološke bolečine, bolečine profesionalnih športnikov in akutne bolečine, povezane s poškodbami.

Tudi farmacija razvija sintetične kanabinoide, ki posnemajo delovanje kanabinoidov iz konoplje, predvsem THC, o čemer obstajajo tudi klinične študije. Vse več izkušenj in podatkov pa kaže tudi na pomen CBD in drugih rastlinskih kanabinoidov, zlasti pri kroničnih in nevropatskih bolečinah ter bolečinah, ki imajo tudi elemente vnetja (revma, artritis).

Zdravila

Zdravniki v EU imajo možnost, da predpišejo Dronabinol, Nabilone, Sativex ali sintezni oziroma izoliran CBD, so pa zdravila različno dostopna. Prva dva oponašata THC iz rastline konoplje, Sativex pa je izvleček iz konoplje, ki je v obliki oralnega pršila in vsebuje THC in CBD. Med sprejetimi indikacijami ima prav simptomatsko lajšanje nevropatske bolečine pri multipli sklerozi pri odraslih. Je pa pri Sativexu zaznana težava omejene razpoložljivosti izdelka v lekarnah. V Nemčiji in na Češkem lahko zdravniki celo predpišejo cvetove konoplje ali določene pripravke iz njih in pacientom tudi dejansko zagotovijo dostop do teh zdravilnih učinkovin.

Cela rastlina je učinkovitejša

Prav terapija s produkti iz cele rastline ima največ uspeha pri zdravljenju bolečine, zaradi sinergističnega učinka vseh več kot tisoč bioloških učinkovin iz te rastline, to je ne samo kanabinoidov, ampak tudi terpenoidov, flavonoidov in drugih. Poleg THC in CBD spodbudne učinke kažejo tudi nekateri drugi fitokanabinoidi, kot so kanabikromen (CBC), kanabigerol (CBG) in tetrahidrokanabivarin (THCV), zlasti pri kroničnih nevropatskih bolečinah.

Razlogi za to, da zdravniki tako redko uporabijo možnost zdravljenja s kanabinoidi, so predvsem v pomanjkanju znanja o delovanju kanabinoidov med zdravniki, visokih cenah izdelkov in v še vedno prisotni stigmatizaciji glede uporabe kanabinoidov v zdravstvu.

Kombinacije

Pri zdravljenju bolečine je treba posebno pozornost nameniti tudi kombinaciji kanabinoidov z drugimi protibolečinskimi zdravili, saj iz študij in klinične prakse izhaja, da lahko kana-

binoido zelo dobro uporabimo kot dodatek k predpisani protibolečinski terapiji. Zaradi široke uporabe opioidov in njihovih posledic je to zelo pomemben vidik.

Če opioide kombiniramo s kanabinoidi, se lahko zmanjšajo odmerki opioidov. Kanabinoidi preprečujejo razvoj tolerance za opioide, zmanjšajo odtegnitvene simptome in spodbudijo analgezijo. Ta kombinacija torej omogoča manjše odmerke opioidov z enakimi ali boljšimi učinki ter zmanjšuje pojavnost in resnost neželenih stranskih učinkov opioidnih zdravil. Kanabinoidi delujejo protibolečinsko prek različnih receptorskih in nereceptorskih mehanizmov, vključno z neposrednimi analgetičnimi in protivnetnimi učinki, modulatorskim delovanjem na nevrotansmitterje in interakcijo z lastnimi in farmakološkimi opioidi.

Zdravniški nadzor

Zdravljenje s kanabinoidi mora potekati pod zdravniškim nadzorom, biti mora individualno prilagojeno, saj se pacienti razlikujejo v stanju endokanabinoidnega sistema, absorpcije in tudi farmakokinetike. Poseben izziv, tako v individualnem kot širšem smislu, pomeni dejstvo, da želijo številni bolniki z bolečinami, čeprav so jim zdravniki predpisali kanabinoide, uporabljati rastlino konopljo oziroma produkte iz nje, ker, kot poročajo, učinkuje bolje. Zaradi žgoče problematike dejanske dostopnosti do konoplje oziroma produktov iz nje v večini zdravstvenih sistemov v državah EU pacienti velikokrat rešitve iščejo na črnem trgu, ki ponuja pestro izbiro produktov (smole, olja, kapsule, svečke, cvetove), pri čemer pacienti vede ali nevede prevzemajo številna tveganja, kot so kontaminacije in variabilnost učinkovin, nestrokovni in s tem škodljivi nasveti, nerealne obljube, finančno izkoriščanje in kriminalizacija. Neopopravljiva škoda pa se dela, če pacient začne zavračati sodelovanje z zdravnikom. Prav tako, če pride do obrnjene situacije.

Pacienti, zdravniki in regulatorji se morajo aktivno zavzeti za zmanjševanje tovrstnih tveganj in zdravljenje umestiti v prostor, kamor sodi. Za to pa potrebujemo usposobljene zdravnike, ustrezne pravne okvirje in dejansko dostopnost do preverjenih različnih kanabinoidnih oziroma konopljinih pripravkov. V kolikor večjem obsegu bo za to poskrbljeno, toliko manjši glavobol bomo imeli vsi skupaj že zaradi same odprave številnih preprek za učinkovitejšo zdravljenje.

Doc. dr. Tanja Bagar, Inštitut ICANNA in Alma Mater Europaea – ECM, dr. Martin Pinsger, dr. med., Schmerzkompetenzzentrum, Avstrija
finance@finance.si